

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор комунального
закладу Сумської обласної ради
«Косівщинська спеціальна школа»
_____Юрій ШЕВЧЕНКО

30.08.2021

**Положення
про внутрішню систему забезпечення якості освіти
у комунальному закладі Сумської обласної ради
«Косівщинська спеціальна школа»**

СХВАЛЕНО
педагогічною радою
(протокол від 30.08.2021 № 1)

Загальні положення

Дане Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в комунальному закладі Сумської обласної ради «Косівщинська спеціальна школа» (далі - закладі) розроблено відповідно до вимог п.3 ст.41 Закону України «Про освіту», Статуту закладу, Концепції розвитку закладу, посадових обов'язків педагогічних працівників.

Головною метою Закладу є забезпечення права дітей з порушеннями слуху та інших нозологій на здобуття повної загальної середньої освіти з урахуванням особливостей їх психофізичного розвитку шляхом спеціально організованого освітнього процесу в комплексі з корекційно-розвитковою роботою, психолого-медико-педагогічною реабілітацією.

Під внутрішньою системою забезпечення якості освіти розуміється сукупність умов, процедур і заходів у закладі, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість результатів навчання учнів та їх реабілітації, забезпечують формування їхніх ключових компетентностей, а також сприяють всебічному розвитку особистості учнів.

Стратегія (політика) забезпечення якості освіти орієнтована на забезпечення:

- відповідності результатів навчання учнів державним стандартам освіти;
- партнерства у навчанні та професійній взаємодії;
- недискримінації, запобігання та протидії булінгу (цькуванню);
- академічної доброчесності під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності;
- прозорості та інформаційної відкритості діяльності закладу освіти;
- умов для безперервного професійного зростання педагогічних працівників;
- справедливого та об'єктивного оцінювання результатів навчання учнів, а також професійної діяльності педагогічних працівників;
- умов для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій учнів (у разі потреби);
- академічної свободи педагогічних працівників.

Функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти дає можливість закладу:

- підвищувати якість освітніх та реабілітаційних послуг і забезпечувати довіру до результатів навчання та корекції;
- створювати умови навчання та праці, які забезпечують партнерство

учасників освітнього процесу;

- отримувати постійний зворотній зв'язок від учасників освітнього процесу щодо якості освіти, відзначати успішні практики та вчасно реагувати на виявлені проблеми;

- приймати обґрунтовані управлінські рішення, які спрямовані на підвищення якості освіти та освітньої діяльності;

- постійно вдосконалювати освітнє середовище, систему оцінювання учнів, педагогічну діяльність, управлінські процеси закладу освіти;

- забезпечити прозорість діяльності закладу освіти і готовність до змін в інтересах учасників освітнього процесу.

Внутрішня система забезпечення якості освіти в закладі включає:

- стратегію та процедури забезпечення якості освіти;

- систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;

- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти;

- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників;

- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти;

- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління закладом освіти;

- створення в закладі універсального дизайну та розумного пристосування;

- інші процедури та заходи, що визначаються спеціальними законами або документами закладу.

Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти схвалюється педагогічною радою, яка має право вносити зміни та доповнення і затверджується керівником закладу.

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЇЇ ВИКОНАННЯМ

1. Стратегія та процедура забезпечення якості освіти

Стратегія та процедура забезпечення якості освіти базується на наступних принципах:

- принцип процесного підходу, що розглядає діяльність закладу як сукупність освітніх процесів, які спрямовані на реалізацію визначених закладом стратегічних цілей, при цьому управління

якістю освітніх послуг реалізується через функції планування, організації, мотивації та контролю;

- принцип цілісності, який вимагає єдності впливів освітньої діяльності, їх підпорядкованості, визначеній меті якості освітнього процесу;
- принцип безперервності, що свідчить про необхідність постійної реалізації суб'єктами освітньої діяльності на різних етапах процесу підготовки випускника закладу;
- принцип розвитку, що виходить з необхідності вдосконалення якості освітнього процесу відповідно до зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, аналізу даних та інформації про результативність освітньої діяльності;
- принцип партнерства, що враховує взаємозалежність та взаємну зацікавленість суб'єктів освітнього процесу, відповідно до їх поточних та майбутніх потреб у досягненні високої якості освітнього процесу.

Внутрішня система забезпечення якості освіти групується за чотирма напрямками освітньої діяльності закладу:

- освітнє середовище;
- система оцінювання здобувачів освіти;
- педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти;
- управлінські процеси закладу освіти.

Заклад освіти використовує підхід до формування внутрішньої системи, що синхронізується із системою оцінювання під час інституційного аудиту. Це дозволить порівняти результати зовнішнього оцінювання та самооцінювання. Самооцінювання відбуватиметься відповідно до напрямів, вимог/правил, критеріїв, індикаторів, що використовуються під час проведення інституційного аудиту закладу освіти (додаток 1 до наказу № 17 (Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 09 січня 2019 року № 17, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12 березня 2019 року за № 250/33221).

Для забезпечення комплексного розгляду питань, пов'язаних із формуванням та функціонуванням внутрішньої системи, та колегіального розроблення Положення про внутрішню систему створюється робоча група. До її складу включаються керівник закладу та його заступники, голови методичних об'єднань та інші педагогічні працівники, учні, батьки або інші законні представники учнів, експерти у сфері загальної середньої освіти та

управління, представники місцевої громади тощо.

Для формування внутрішньої системи важливо розвивати культуру педагогічного партнерства, налагодити співпрацю педагогічних працівників з учнями, їх батьками, а також громадськістю (за потреби).

2. Система та механізми забезпечення академічної доброчесності

Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково- педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності педагогічні працівники можуть бути притягнені до такої відповідальності:

- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права займати визначені законом посади.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначені Положенням про

академічну доброчесність учасників освітнього процесу закладу.

Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення щодо академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

3. Критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти

Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» оцінювання навчальних досягнень учнів ґрунтується на *принципах* дитиноцентризму, об'єктивності, доброчесності, справедливості, неупередженості, систематичності, критеріальності, гнучкості, перспективності, диференційованості та конфіденційності, а також плановості, чіткості, прозорості, відкритості, доброзичливості.

Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» *результати навчання* - це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Результати освітньої діяльності учнів на всіх етапах освітнього процесу не можуть обмежуватися знаннями, уміннями, навичками. Метою навчання мають бути сформовані компетентності, як загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді та цінностях особистості.

Компетентнісна освіта зорієнтована на практичні результати, досвід особистої діяльності, вироблення ставлень, розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань і умінь учнів. Оцінювання передусім передбачає врахування рівня досягнень учня.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності.

До *ключових компетентностей* належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння (самостійно або за допомогою) усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) (українською жестовою мовою, дактилем або за допомогою альтернативних засобів спілкування) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає

опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Основними функціями оцінювання навчальних досягнень учнів є:

- контролююча – визначає рівень досягнень кожного учня (учениці), готовність до засвоєння нового матеріалу, що дає змогу вчителю відповідно до плану викладати навчальний матеріал;
- навчальна - сприяє повторенню, уточненню й поглибленню знань, їх систематизації, вдосконаленню умінь та навичок;
- діагностико-коригувальна – з'ясовує причини труднощів, які виникають в учня (учениці) в процесі навчання; виявляє прогалини у засвоєному, вносить корективи, спрямовані на їх усунення;
- стимулювально-мотиваційна - формує позитивні мотиви навчання;
- виховна - сприяє формуванню умінь відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми контролю й самоконтролю,

рефлексії навчальної діяльності.

При оцінюванні навчальних досягнень учнів мають ураховуватися:

- характеристики відповіді учня: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;
- якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;
- сформованість предметних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);
- самостійність оцінних суджень.

Характеристики якості знань взаємопов'язані між собою і доповнюють одна одну.

Повнота знань - кількість знань, визначених навчальною програмою.

Глибина знань - усвідомленість існуючих зв'язків між групами знань.

Гнучкість знань - уміння учнів застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; знаходити варіативні способи використання знань; уміння комбінувати новий спосіб діяльності із вже відомих.

Системність знань - усвідомлення структури знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших.

Міцність знань - тривалість збереження їх в пам'яті, відтворення їх в необхідних ситуаціях.

Знання є складовою умінь учнів діяти.

Уміння виявляються в різних видах діяльності і поділяються на розумові і практичні.

Навички - дії доведені до автоматизму у результаті виконання вправ. Для сформованих навичок характерні швидкість і точність відтворення.

Ціннісні ставлення виражають особистий досвід учнів, їх дії, переживання, почуття, які виявляються у відносинах до оточуючого (людей, явищ, природи, пізнання тощо). У контексті компетентної освіти це виявляється у відповідальності учнів, прагненні закріплювати позитивні надбання в освітній діяльності, зростанні вимог до своїх навчальних досягнень.

Названі вище орієнтири покладено в основу чотирьох рівнів навчальних досягнень учнів: початкового, середнього, достатнього, високого.

Вони визначаються за такими характеристиками:

Перший рівень - початковий. Відповідь учня (учениці) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Другий рівень - середній. Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Третій рівень - достатній. Учень (учениця) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениця) правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.

Четвертий рівень - високий. Знання учня (учениці) є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Водночас, визначення високого рівня навчальних досягнень, зокрема оцінки 12 балів, передбачає знання та уміння в межах навчальної програми і не передбачає участі школярів у олімпіадах, творчих конкурсах тощо.

Кожний наступний рівень вимог вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові характеристики.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів реалізуються в нормах оцінок, які встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь і навичок, які оцінюються, та показником оцінки в балах – від 1 до 12 (додаток 2).

Видами оцінювання навчальних досягнень учнів є *поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація*.

Поточне оцінювання - це процес встановлення рівня навчальних досягнень учня (учениці) в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог навчальних програм.

Об'єктом поточного оцінювання рівня навчальних досягнень учнів є знання, вміння та навички, самостійність оцінних суджень, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення теми. Його основними завданнями є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і

навичок.

Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове та фронтальне опитування; робота з діаграмами, графіками, схемами; робота з контурними картами; виконання учнями різних видів письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо.

Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основною для коригування роботи вчителя на уроці.

Тематичному оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення теми (розділу).

Тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів забезпечує:

- усунення безсистемності в оцінюванні;
- підвищення об'єктивності оцінки знань, навичок і вмінь;
- індивідуальний та диференційований підхід до організації навчання;
- систематизацію й узагальнення навчального матеріалу;
- концентрацію уваги учнів до найсуттєвішого в системі знань з кожного предмета.

Тематична оцінка виставляється на підставі результатів опанування учнями матеріалу теми впродовж її вивчення з урахуванням поточних оцінок, різних видів навчальних робіт (практичних, лабораторних, самостійних, творчих, контрольних робіт) та навчальної активності школярів. Тематична оцінка не підлягає коригуванню.

Перед початком вивчення чергової теми всі учні мають бути ознайомлені з тривалістю вивчення теми (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт і термінами їх проведення; умовами оцінювання.

Семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо.

Семестрова оцінка може підлягати коригуванню. У триденний термін після виставлення семестрової оцінки батьки (особи, які їх замінюють) учнів (вихованців), які виявили бажання підвищити результати семестрового оцінювання або з певних причин не були атестовані, звертаються до керівника закладу із заявою про проведення відповідного оцінювання, у якій мотивують причину та необхідність його проведення.

Наказом керівника закладу створюється комісія у складі голови (керівник закладу або його заступник) та членів комісії: голови методичного об'єднання, вчителя, який викладає предмет у цьому класі, а також

затверджується графік проведення оцінювання. Коригування семестрового оцінювання проводиться не пізніше п'яти днів після подання заяви. У разі хвороби учня (учениці) чи інших поважних причин термін може бути подовжено.

Члени комісії готують завдання, що погоджуються на засіданні шкільного методичного об'єднання і затверджуються керівником закладу. Завдання мають охоплювати зміст усіх тем, що вивчалися протягом семестру. Оцінювання проводиться у письмовій формі. Письмові роботи зберігаються протягом року.

На голову комісії покладається відповідальність за об'єктивність оцінювання та дотримання порядку його проведення. Комісія приймає рішення щодо його результатів та складає протокол. Рішення цієї комісії є остаточним, при цьому скоригована семестрова оцінка не може бути нижчою за семестрову. За результатами оцінювання видається відповідний наказ керівника закладу.

Скоригована семестрова оцінка за I семестр виставляється до початку II семестру, за підсумками II семестру - не пізніше 10 червня поточного навчального року. Підвищення семестрової оцінки учнями 9-х класів - не дає їм права на отримання свідоцтва з відзнакою.

Річне оцінювання здійснюється на основі семестрових або скоригованих семестрових оцінок.

У разі коригування учнями оцінки за II семестр, річна оцінка виставляється їм не пізніше 10 червня поточного року. Річна оцінка коригуванню не підлягає.

Основними функціями оцінювання у початкових класах є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна. Відповідно до мети оцінювання пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання.

Реалізацію *формувальної функції* оцінювання забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу учня/учениці, визначенням його/її навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання.

Діагностувальна функція дає можливість виявити стан набутого учнями досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку

формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток. Обидві функції взаємодоповнюють одна одну і зумовлюють особливості організації оцінювальної діяльності.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їх досягнення ним/нею.

Задля здійснення оцінювання з урахуванням вікових особливостей учнів 1-4 класів щодо можливостей оволодіння певними складниками результатів навчання виокремлюють *об'єктивні результати навчання* (знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти) та *особистісні надбання учня/учениці* (активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення), які він/вона виявляє у процесі досягнення результату навчання.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

формувального оцінювання, метою якого відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опанування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

підсумкового оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

Оцінювання передбачає організацію діяльності учнів задля отримання даних про стан сформованості очікуваних результатів навчання, визначених учителем для певного заняття/системи занять з певної програмової теми на основі освітньої програми закладу освіти.

Залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, особливостей змісту навчального предмета/інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом у цілому та етапу опанування очікуваним результатом навчання *отримання даних* здійснюється під час різних видів навчально-пізнавальної діяльності учнів:

- за формою - *індивідуальної, групової, фронтальної;*
- за способом виконання - *усної* (бесіда, розповідь, переказ, діалог тощо), *письмової* (окремі навчальні завдання, у тому числі тестові, компетентнісні

завдання, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні роботи), *практичної* (дослід, практична робота, навчальний проект, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо), *програмованої* (з використанням електронних засобів навчання, дозволених для використання в закладах загальної середньої освіти).

З урахуванням опрацьованого програмового матеріалу відповідно до календарно-тематичного плану та готовності учнів виконувати завдання вчитель самостійно може визначати форму, спосіб, зміст, час виконання навчально-пізнавальної діяльності і фіксувати їх у планах-конспектах уроків/занять.

За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, *оцінка визначається* як показник досягнень навчально-пізнавальної діяльності учня/учениці.

Використовується *вербальна оцінка* окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі), яка окрім *оцінювального судження* про досягнення може ще називати і *рівень результату навчання*.

Вербальну і рівневу оцінки можна виражати як усно, так і письмово. Процес навчання та його результати характеризується доброзичливими, лаконічними, чіткими, об'єктивними, конкретними оцінювальними судженнями. Рівень результату навчання визначається з урахуванням динаміки його досягнення та позначається буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».

Результат оцінювання особистісних надбань учня/учениці у 1-4 класах виражається *вербальною оцінкою*, об'єктивних результатів навчання учня/учениці у 1-2 класах - *вербальною оцінкою*, у 3-4 класах - або *вербальною оцінкою*, або *рівневою оцінкою* за вибором закладу на підставі рішення педагогічної ради.

Формулювання оцінювальних суджень, визначення рівня результату навчання здійснюється на основі Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти (додаток 1), яка дозволяє забезпечити об'єктивність і точність результату оцінювання та ураховує такі показники:

якість знаннєвого складника компетентностей (дієвість, гнучкість, міцність, повнота, глибина, узагальненість, системність; до того ж визначальними ознаками є дієвість і гнучкість знаннєвого складника, що виявляються у готовності учня/учениці застосовувати знання в навчальних

ситуаціях);

сформованість діяльнісного складника компетентностей за рівнями реалізації навчальної діяльності: рівень розпізнавання і копіювання зразків, репродуктивний, продуктивний, продуктивно-творчий рівні;

прояв мотиваційно-ціннісного складника компетентностей, а саме умотивованості, пізнавального інтересу, відповідальності, ініціативності.

З метою забезпечення вільного вибору педагогічними працівниками методик, технологій навчання підходи до оцінювання у різних класах закладу можуть мати відмінності, що спрямовані на реалізацію обраних освітніх програм. Особливості організації оцінювання в певному класі можуть ініціюватися вчителем і бути затвердженими на засіданні педагогічної ради.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватися під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.

Результати формувального оцінювання виражають *вербальною оцінкою учителя/учнів*, що характеризують процес навчання та досягнення учнів. При цьому учитель озвучує оцінювальне судження після того, як висловив/ли думку учень/учні. Оцінювальне судження вчителя слугує зразком для наступних оцінювальних суджень учнів під час самооцінювання і взаємооцінювання.

Основою формулювання оцінювальних суджень можуть бути орієнтовні рамки оцінювання результатів навчання та очікувані результати, окреслені в освітній програмі. Учителю пропонується співвідносити результат виконаного завдання з описом характеристики результатів навчання, конкретизувати його відповідно до змісту завдання, передбаченого для досягнення очікуваного результату, та озвучити/записати оцінювальне судження.

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учнів та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог. Оцінювальне судження, зазвичай, виражає не лише емоційне сприйняття результату роботи учня, його прогресу.

Учитель разом з учнями може обрати позначення самооцінки учня, оцінки вчителя для фіксації перевірених робіт. Окрім позначень важливими

для організації подальшої роботи є записи оцінювальних суджень щодо виконання письмової роботи.

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року проводяться *тематичні діагностувальні роботи*.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», а також з курсів за вибором не проводять.

Кількість і періодичність діагностувальних робіт з предмета вивчення/інтегрованого курсу учитель може визначати самостійно під час складання календарно-тематичного плану з урахуванням навчальних можливостей учнів класу, особливостей предмета.

Результатами оцінювання тематичних діагностувальних робіт є оцінювальні судження з висновком про сформованість кожного результату навчання, який діагностується на даному етапі навчання.

Оцінювальні судження за результатами тематичного оцінювання фіксуються у зошитах для тематичних діагностувальних робіт, на аркушах з роботами учнів до наступного уроку з того предмета вивчення, на якому виконували роботу, та повідомляються учням та їхнім батькам.

Об'єктом *підсумкового оцінювання* є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання зіставляються навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладу.

Основою для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік є результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання. Підсумкова оцінка за рік визначається з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» здійснюється шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

Підсумкова (річна) оцінка фіксується у класному журналі і свідоцтвах

досягнень учнів.

У *свідоцтві досягнень учня 1-4 класів* надається розгорнута характеристика результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту здобувачі початкової освіти, базової середньої освіти проходять *державну підсумкову атестацію* (можуть відмовитися від проходження державної підсумкової атестації за заявою батьків чи опікунів), яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладу та (або) якості освіти.

Звільнення від державної підсумкової атестації, особливості її проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації здійснюється відповідно до чинних нормативних документів та рекомендацій Міністерства освіти і науки України в установленому законодавством порядку.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, базової середньої освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися *моніторингові дослідження* навчальних досягнень на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти, базової середньої освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

З метою реалізації ефективного освітнього процесу для *дітей з особливими освітніми потребами* педагоги закладу обов'язково відстежують досягнення учнів відповідно до очікуваних навчальних результатів протягом уроку, теми, проекту тощо, використовуючи різноманітні (альтернативні) методи оцінювання відповідно до потреб самих учнів.

Для учнів із тяжкими порушеннями слуху та учнів, які мають складні проблеми у розвитку, може бути здійснена *адаптація оцінювання*, як можливість виявити їх компетентності з урахуванням особливостей та характеру порушень розвитку. Для здійснення адаптації процесу оцінювання учнів педагоги використовують критерії оцінювання для учнів із порушеннями слуху (та\або для інших категорій дітей з особливими освітніми потребами) та враховують наступні особливості:

1. Адаптація оцінювання може виявитись потрібною не для всіх учнів класу.
2. Необхідно орієнтуватись на індивідуальну програму розвитку (ІПР) учня, рекомендації фахівців інклюзивно-ресурсного центру, шкільного психолого-педагогічного консилиуму, рівень володіння словесним (усним та писемним) мовленням, стан слуху, інші особливості розвитку.

3. Адаптацію слід готувати завчасно, виходячи з потреб учня.
4. Обирати лише ті способи адаптації, які не заважають основній меті та змісту перевірного завдання.
5. Дати учню можливість попрактикуватись за потребою.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів, які використовуються в закладі розроблені на основі визначених законодавством критеріїв оцінювання шляхом їх конкретизації відповідно до навчальних предметів, форм та особливостей організації освітнього процесу в школі для дітей із порушеннями слуху, видів діяльності учнів. Відповідні критерії, правила і процедури оцінювання, шкала оцінювання, які сформульовані у зрозумілій для батьків та учнів формі, оприлюднюються (на сайті закладу, стендах у класі тощо).

Процедури проведення різних видів оцінювання (формульованого, поточного, тематичного, семестрового, річного, державної підсумкової атестації, що проводиться в закладі) є прозорими та відповідають політиці щодо оцінювання, визначеній закладом, зокрема, політиці справедливого та об'єктивного оцінювання результатів навчання учнів, політиці забезпечення компетентнісного підходу в оцінюванні результатів навчання учнів.

4. Критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників

Процедура оцінювання педагогічної діяльності педагогічного працівника включає в себе атестацію та сертифікацію.

Сертифікація педагогічних працівників - це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи.

Сертифікація педагогічного працівника відбувається на добровільних засадах виключно за його ініціативою.

Атестація педагогічних працівників - це система заходів, спрямованих на всебічне та комплексне оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників. Атестація проводиться з метою організації безперервного розвитку педагогічних працівників, створення умов для вдосконалення ними власних професійних компетентностей.

Атестація педагогічних працівників може бути черговою або

позачерговою. Педагогічний працівник проходить чергову атестацію не менше одного разу на п'ять років, крім випадків, передбачених законодавством.

За результатами атестації визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, присвоюються кваліфікаційні категорії, педагогічні звання. Перелік категорій і педагогічних звань педагогічних працівників визначається Кабінетом Міністрів України.

Рішення атестаційної комісії може бути підставою для звільнення педагогічного працівника з роботи у порядку, встановленому законодавством.

Обов'язковою умовою атестації є щорічне підвищення кваліфікації педагогічних працівників, яке здійснюється відповідно до Закону України "Про освіту". Загальна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації педагогічного працівника впродовж п'яти років не може бути меншою за 150 годин, з яких певна кількість годин має бути обов'язково спрямована на вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Положення про атестацію педагогічних працівників затверджує центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Необхідною умовою об'єктивної атестації педагогів є всебічний аналіз освітнього процесу у закладі, вивчення думки батьків, учнів та колег вчителя, який атестується тощо.

Атестаційна комісія відповідно до затвердженого графіка роботи вивчає педагогічну діяльність осіб, які атестуються, шляхом відвідування уроків, позаурочних занять та заходів, що викладає педагогічний працівник, вивчення рівня навчальних досягнень учнів; ознайомлення з навчальною документацією щодо виконання педагогічним працівником своїх посадових обов'язків, його участі у роботі методичних об'єднань, фахових конкурсах та інших заходах, пов'язаних з організацією навчальної, виховної та корекційної роботи тощо.

Основними принципами атестації є відкритість та колегіальність, гуманне та доброзичливе ставлення до педагогічного працівника, повнота, об'єктивність та системність оцінювання його педагогічної діяльності.

У разі виявлення окремих недоліків у роботі педагогічного працівника, які не вплинули на якість освітнього, реабілітаційного процесу, атестаційна комісія може прийняти рішення про відповідність працівника займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією.

Критерії оцінювання діяльності педагогічних працівників визначаються з урахуванням відповідних професійних стандартів.

Визначення рівня результативності діяльності педагога, оцінювання його педагогічної діяльності здійснюється за критеріями, які наведені у таблиці «Критерії оцінювання педагогічної діяльності» (табл.1).

Відповідність діяльності педагогічного працівника певним критеріям може стати підставою для визначення його кваліфікаційного рівня.

Процедурами оцінювання педагогічної діяльності є розроблення та використання певної шкали такого оцінювання (відповідно до визначених критеріїв оцінювання, проведення внутрішнього моніторингу в закладі, визначення професійних компетентностей або окремих знань, умінь педагогічного працівника, які потребують удосконалення та педагогічної підтримки (за потреби).

Педагогічні працівники, які атестуються, здійснюють самооцінку власної педагогічної діяльності за розробленими у закладі діагностичними картами, які заповнюються також керівником методичного об'єднання, заступником директора та керівником закладу.

Атестаційні матеріали педагогічного працівника, що включають методичну та діагностичні карти з результатами самооцінювання та оцінки педагогічної діяльності керівником методичного об'єднання та керівника, портфолію (творчі звіти педагогічних працівників) інші матеріали, які за бажанням педагога подаються до атестаційної комісії закладу, зберігаються до наступної атестації.

Таблиця 1

Критерії оцінювання педагогічної діяльності

I. Професійний рівень діяльності			
Критерії	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
1. Знання теоретичних і практичних основ предмета	Відповідає загальним вимогам, що висуваються до вчителя Має глибокі знання	Відповідає вимогам, що висуваються до вчителя першої кваліфікаційної категорії.	Відповідає вимогам, що висуваються до вчителя вищої кваліфікаційної категорії. Має

	зі свого предмета	Має глибокі та різнобічні знання зі свого предмета й суміжних дисциплін	глибокі знання зі свого предмета і суміжних дисциплін, які значно перевищують обсяг програми
2. Знання сучасних досягнень у методиці:	Слідкує за спеціальною і методичною літературою; працює за готовими методиками й програмами навчання; використовує прогресивні ідеї минулого і сучасності; уміє самостійно розробляти методику викладання	Володіє методиками аналізу навчально-методичної роботи з предмета; варіює готові, розроблені іншими методики й програми; використовує програми й методики, спрямовані на розвиток особистості, інтелекту, вносить у них (у разі потреби) корективи	Володіє методами науково-дослідницької, експериментальної роботи, спеціальними методами роботи з дітьми з ООП, використовує в роботі власні оригінальні програми й методики
3. Уміння аналізувати свою діяльність	Бачить свої недоліки, прогалини і прорахунки в роботі, але при цьому не завжди здатний встановити причини їхньої появи. Здатний домагатися змін на краще на основі самоаналізу, однак покращення мають нерегулярний характер і поширюються лише на окремі ділянки роботи	Виправляє допущені помилки і посилює позитивні моменти у своїй роботі, знаходить ефективні рішення. Усвідомлює необхідність систематичної роботи над собою і активно включається в ті види діяльності, які сприяють формуванню потрібних якостей	Прагне і вміє бачити свою діяльність збоку, об'єктивно й неупереджено оцінює та аналізує її, виділяючи сильні і слабкі сторони. Свідомо намічає програму самовдосконалення, її мету, завдання, шляхи реалізації
4. Знання нових педагогічних концепцій	Знає сучасні технології навчання й виховання; володіє набором варіативних методик і	Уміє демонструвати на практиці високий рівень володіння методиками; володіє однією із сучасних	Розробляє нові педагогічні технології навчання й виховання, веде роботу з їх

Критерії	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
	педагогічних технологій; здійснює їх вибір і застосовує відповідно до інших умов	технологій розвиваючого навчання; творчо користується технологіями й програмами	апробації, бере участь у дослідницькій, експериментальній діяльності
5. Знання теорії педагогіки й вікової психології учня	Орієнтується в сучасних психолого-педагогічних концепціях навчання, але рідко застосовує їх у своїй практичній діяльності. Здатний приймати рішення в типових ситуаціях	Вільно орієнтується в сучасних психолого-педагогічних концепціях навчання й виховання, використовує їх як основу у своїй практичній діяльності. Здатний швидко й підсвідомо обрати оптимальне рішення	Користується різними формами психолого-педагогічної діагностики й науково обґрунтованого прогнозування. Здатний передбачити розвиток подій і прийняти рішення в нестандартних ситуаціях
II. Результативність професійної діяльності			
I. Володіння способами індивідуалізації навчання	Враховує у стосунках з учнями індивідуальні особливості їхнього розвитку: здійснює диференційований підхід з урахуванням темпів розвитку, нахилів та інтересів, стану здоров'я. Знає методи діагностики рівня інтелектуального й особистісного розвитку дітей	Уміло користується елементами, засобами діагностики і корекції індивідуальних особливостей учнів під час реалізації диференційованого підходу. Створює умови для розвитку талантів, розумових і фізичних здібностей	Сприяє пошуку, відбору і творчому розвитку обдарованих дітей. Уміє тримати в полі зору різних за рівнем навчальних досягнень учнів; працює за індивідуальними планами з обдарованими і дітьми, які потребують постійної допомоги педагога
2. Уміння активізувати пізнавальну діяльність учнів	Створює умови, що формують мотив діяльності. Уміє захопити учнів своїм предметом, керувати	Забезпечує успішне формування системи знань на основі самоуправління процесом учіння. Уміє цікаво	Забезпечує залучення кожного школяра до процесу активного учіння. Стимулює

Критерії	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
	колективною роботою, варіювати різноманітні методи й форми роботи. Стійкий інтерес до навчального предмета і висока пізнавальна активність учнів поєднується з не дуже ґрунтовними знаннями, з недостатньо сформованими навичками учіння	подати навчальний матеріал, активізувати учнів, збудивши в них інтерес до особистостей самого предмета; уміло варіює форми і методи навчання. Міцні, ґрунтовні знання учнів поєднуються з високою пізнавальною активністю і сформованими навичками	внутрішню (мислительну) активність, пошукову діяльність. Уміє ясно й чітко викласти навчальний матеріал; уважний до рівня знань усіх учнів. Інтерес до навчального предмета в учнів поєднується з міцними знаннями і сформованими навичками
3. Робота з розвитку в учнів загально-навчальних вмінь і навичок	Прагне до формування навичок раціональної організації праці	Формує в учнів навички раціональної організації праці. Дотримується єдиних вимог щодо усного і писемного мовлення: оформлення письмових робіт учнів у зошитах, щоденниках (грамотність, акуратність, каліграфія	Цілеспрямовано й професійно формує в учнів уміння й навички раціональної організації навчальної праці (самоконтроль у навчанні, раціональне планування навчальної праці, належний темп читання, письма, обчислень).
4.Рівень навченості учнів, результативність корекції порушень їх розвитку	Забезпечує стійкий позитивний результат, ретельно вивчає критерії оцінювання, користується ними на практиці; об'єктивний в оцінюванні знань та вмінь учнів	Учні демонструють знання теоретичних і практичних основ предмета; показують хороші результати за наслідками зрізів, перевірних робіт, атестацій. Учні демонструють позитивну динаміку розвитку, корекційного впливу.	Учні реалізують свої інтелектуальні можливості чи близькі до цього; добре сприймають, засвоюють і відтворюють пройдений навчальний матеріал, демонструють глибокі, міцні знання теорії й навички розв'язування практичних завдань, здатні включитися в самостійний пізнавальний пошук, демонструють стійкі

Критерії	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
*Рівень вихованості та розвитку творчих здібностей (для вихователів та інших педагогічних працівників)	Прагне до формування в учнів соціальної поведінки, дотримання принципів моралі	*Вихованці мають добру соціальну поведінку, діють з повагою до прав інших, дотримуються принципів моралі, мають повагу до суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства. Демонструють розвиток талантів, розумових і фізичних здібностей, загальної культури, особистості	результати корекції порушень у розвитку. *Вихованці не мають шкідливих звичок, демонструють добру та відмінну поведінку, високі моральні якості, розвиток талантів, розумових і фізичних здібностей, загальної культури. Обдаровані діти демонструють результативний творчий розвиток.

III. Комунікативна культура

Критерії	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
1. Комунікативні й організаторські здібності	Прагне до контактів з людьми. Не обмежує коло знайомих; відстоює власну думку; планує свою роботу, проте потенціал його нахилів не вирізняється високою стійкістю	Швидко знаходить друзів, постійно прагне розширити коло своїх знайомих; допомагає близьким, друзям; проявляє ініціативу в спілкуванні; із задоволенням бере участь в організації громадських заходів; здатний прийняти самостійне рішення в складній ситуації. Усе виконує за внутрішнім переконанням, а не з примусу. Наполегливий у діяльності, яка його	Відчуває потребу в комунікативній і організаторській діяльності; швидко орієнтується в складних ситуаціях; невимушено почувається в новому колективі; ініціативний, у важких випадках віддає перевагу самостійним рішенням; відстоює власну думку й домагається її прийняття. Шукає

Критерії	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
		приваблює	такі справи, які б задовольнили його потребу в комунікації та організаторській діяльності
2. Здатність до співпраці з учнями	Володіє відомими в педагогіці прийомами переконливого впливу, але використовує їх без аналізу ситуації	Обговорює й аналізує ситуації разом з учнями і залишає за ними право приймати власні рішення. Уміє сформулювати громадську позицію учня, його реальну соціальну поведінку й вчинки, світогляд і ставлення до учня, а також готовність до подальших виховних впливів учителя	Веде постійний пошук нових прийомів переконливого впливу й передбачає їх можливе використання в спілкуванні. Виховує вміння толерантно ставитися до чужих поглядів. Уміє обґрунтовано користуватися поєднанням методів навчання й виховання, що дає змогу досягти хороших результатів при оптимальному докладанні розумових, вольових та емоційних зусиль учителя й учнів
3. Готовність до співпраці з колегами	Володіє адаптивним стилем поведінки, педагогічного спілкування; намагається створити навколо себе доброзичливу обстановку співпраці з колегами	Намагається вибрати стосовно кожного з колег такий спосіб поведінки, де найкраще поєднується індивідуальний підхід з утвердженням колективістських принципів моралі	Неухильно дотримується професійної етики спілкування; у будь-якій ситуації координує свої дії з колегами

Критерії	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
4. Готовність до співпраці з батьками	Визначає педагогічні завдання з урахуванням особливостей дітей і потреб сім'ї, систематично співпрацює з батьками	Залучає батьків до діяльності; спрямованої на створення умов, сприятливих для розвитку їхніх дітей; формує в батьків позитивне ставлення до оволодіння знаннями педагогіки й психології	Налагоджує контакт із сім'єю не тільки тоді, коли потрібна допомога батьків, а постійно, домагаючись відвертості, взаєморозуміння, чуйності
5. Педагогічний такт	Володіє педагогічним тактом, а деякі його порушення не позначаються негативно	Стосунки з дітьми будує на довірі, повазі, вимогливості, справедливості	У будь-якій ситуації дотримується педагогічного такту
6. Педагогічна культура	Знає елементарні вимоги до мови, специфіку інтонацій у мовленні, темпу мовлення дотримується не завжди. Знає і використовує у разі потреби дактиль.	Уміє чітко й логічно висловлювати думки в усній, письмовій та графічній формі. Має багатий словниковий запас, добру дикцію, правильну інтонацію. Знає і використовує у разі потреби дактиль, жестову мову	Досконало володіє своєю мовою, словом, професійною термінологією, Знає і використовує у разі потреби дактиль, українську жестову мову, кальковану жестову мову
7. Створення комфортного мікроклімату	Глибоко вірить у великі можливості кожного учня. Створює сприятливий морально-психологічний клімат для кожної дитини	Наполегливо формує моральні уявлення, поняття учнів, виховує почуття гуманності, співчуття, жалю, чуйності. Створює умови для розвитку талантів, розумових і фізичних здібностей, загальної культури особистості	Сприяє пошуку, відбору і творчому розвитку обдарованих дітей

5. Критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу

Критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу спрямовані на забезпечення якості освіти в закладі і ґрунтуються на неухильному дотриманні вимог законодавства.

Важливими процедурами, що забезпечують якість управлінських процесів, є стратегічне та поточне планування освітньої діяльності, організація освітнього процесу, здійснення моніторингу виконання поставлених завдань, визначення режиму роботи закладу, прийняття на роботу та звільнення працівників, забезпечення відкритого доступу до певної інформації, визначеної законодавством, реагування на звернення, випадки булінгу (цькування) тощо.

Однією з форм контролю за діяльністю керівника закладу освіти (або заступника керівника) є атестація. У процесі вивчення професійної діяльності керівних кадрів закладу атестаційна комісія III рівня з'ясовує:

- виконання програми розвитку навчального закладу та результати інноваційної діяльності;
- стан організації навчальної та виховної роботи, додержання вимог державних освітніх стандартів;
- результати інституційного аудиту закладу;
- результати перевірок, проведених Державною службою якості освіти України, її територіальними органами в межах своїх повноважень та іншими органами державного нагляду (контролю);
- дотримання вимог щодо забезпечення безпечних та нешкідливих умов навчання учнів;
- підсумки моніторингу роботи з педагогічним колективом та іншими працівниками закладу;
- ефективність взаємодії з громадськими організаціями та органами шкільного самоврядування;
- дотримання педагогічної етики, моралі;
- звіти керівника про свою роботу на загальних зборах (конференціях) колективу закладу;
- аналіз розгляду звернень громадян.

Оцінювання управлінської діяльності складається з чотирьох етапів:

- I. Підготовчого.
- II. Основного.
- III. Підсумково-корекційного.

IV. Регулятивно-корекційного.

На підготовчому етапі відповідальною особою проводиться відбір, систематизація та аналіз матеріалів, що характеризує динаміку розвитку навчального закладу, стан виконання стратегічних завдань, рівень управлінської діяльності його керівників. З цією метою вивчаються:

- матеріали попередньої експертизи управління освітнім процесом та тематичного вивчення окремих питань, що стосуються організації діяльності закладу;
- відповідність роботи закладу особливим умовам здійснення освітньої діяльності;
- результативність роботи закладу у наданні реабілітаційних послуг вихованцям, розвитку фізичних якостей та творчих здібностей школярів (участь у спортивних змаганнях, учнівських турнірах, конкурсах, тощо);
- робота педагогічного колективу щодо розробки та впровадження авторських програм, навчальних посібників, підручників.

Аналізуються статистичні дані:

- результати освітньої діяльності учнів, результати корекційно-розвиткової роботи на кінець навчального року;
- випадки дитячого травматизму, що сталися під освітнього процесу;
- плинність керівних та педагогічних кадрів;
- наявність конфліктних ситуацій у колективі, випадки булінгу, наявність скарг на роботу закладу.

Другий, основний, етап має такі розділи: діагностичний, аналітично-регулятивний, контрольньо-діагностичний, мотиваційно-діагностичний, контрольньо-регулятивний, аналітичний.

Мета діагностичного дослідження - самоаналіз та самооцінка управлінської діяльності керівника закладу (заступника керівника).

Аналітично-регулятивний розділ має за мету внесення коректив в управлінську діяльність керівника (заступника керівника) за результатами самоекспертизи.

Контрольно-аналітичний передбачає отримання інформації про соціально-психологічний клімат у закладі та рівень знань учнів.

Мотиваційно-діагностичний дозволяє висунути пропозиції щодо визначення об'єктів та підходів для проведення експертизи. Експертною групою та керівником закладу укладається робоча програма експертизи управління освітнім процесом. Складається вона з трьох блоків:

інваріантного, варіативного та замовленого.

До інваріантного блоку входять питання, що дозволяють визначити рівень управлінської діяльності, наявність свідомого цілеспрямованого регулювання складних процесів та організаційних відносин у закладі освіти та в кожному з його підрозділів.

Перелік питань варіативного блоку визначається з урахуванням підсумкових матеріалів комплексних соціально-психологічних досліджень та результатів контрольних робіт.

Питання третього блоку складаються на основі замовлення керівника закладу.

Контрольно-регулятивне вивчення визначає відповідність діяльності керівника закладу нормативним аспектам управління, проблеми і резерви розвитку закладу, напрямки надання методичної допомоги. Його структура:

- проведення експертизи управління освітнім процесом безпосередньо у закладі;
- індивідуальна контрольно-регулятивна робота з питань управління;
- надання методичної допомоги за заявкою керівництва закладу;
- оперативне усунення керівництвом виявлених недоліків.

Аналітичний розділ має на меті висловити загальну оцінку управлінської діяльності, підготувати висновки та пропозиції.

Третій, підсумково-корекційний етап поділяється на підсумковий та корекційний.

Підсумковий містить глибокий аналіз предмета експертизи, формування банку даних за її результатами, планування розвитку закладу.

Корекційний - має на меті регулювання та корекцію управлінської діяльності, виявлення якісних змін предмета експертизи та прогнозування розвитку закладу.

Регулятивно-корекційний етап - передбачає вдосконалення та коригування окремих напрямків та форм управління освітнім процесом.

Зокрема, експертами контролюються законодавчі, нормативні та правові аспекти діяльності закладу, дотримання в ньому державного стандарту загальної середньої освіти, забезпечення соціального захисту, охорони життя, здоров'я та прав учасників освітнього процесу.

Керівником закладу (заступником керівника) створюються необхідні умови для оптимальної діяльності учасників освітнього процесу, усуваються виявлені недоліки в роботі, здійснюється реалізація програм стратегічного розвитку закладу.

Вимоги до ділових та особистісних якостей керівника закладу освіти

(заступника керівника):

- цілеспрямованість та саморозвиток;
- компетентність;
- динамічність та самокритичність;
- управлінська етика;
- прогностичність та аналітичність;
- креативність, здатність до інноваційного пошуку.
- здатність приймати своєчасне рішення та брати на себе відповідальність за результат діяльності.

Сучасні виклики освітнього менеджменту вимагають від керівника закладу таких фахових компетенцій:

- прогнозувати позитивне майбутнє і формувати дух позитивних змін;
- забезпечувати відкрите керівництво;
- вивчати інтереси і потреби місцевої громади й суспільства в цілому, щоб визначати нові цілі і завдання;
- організовувати роботу колективу на досягнення поставлених цілей;
- працювати над залученням додаткових ресурсів для якісного досягнення цілей;
- постійно вчитися і стимулювати до цього членів педагогічного колективу.

Ефективність управлінської діяльності керівника закладу (заступника керівника) включає стан реалізації його управлінських функцій, основних аспектів та видів діяльності, ступінь їх впливу на результативність освітнього процесу, а саме:

1. Саморозвиток та самовдосконалення керівника у сфері управлінської діяльності.
2. Стратегічне планування базується на положеннях концепції розвитку закладу, висновках аналізу та самоаналізу результатів діяльності.
3. Річне планування формується на стратегічних засадах розвитку закладу.
4. Здійснення аналізу і оцінки ефективності реалізації планів, проектів.
5. Забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників, методичного супроводу молодих спеціалістів.
6. Поширення позитивної інформації про заклад.
7. Створення повноцінних умов функціонування закладу (безпечні та гігієнічні).
8. Застосування ІКТ-технологій у освітньому процесі.
9. Забезпечення якості освіти через взаємодію всіх учасників освітнього процесу.

10. Позитивна оцінка компетентності керівника з боку працівників.

6. Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, в тому числі для самостійної роботи учнів

Для організації освітнього процесу у закладі забезпечується:

- добір педагогічних кадрів;
- ініціювання перед засновником закладу освіти питань щодо розвитку матеріально-технічної бази;
- використання інформаційних ресурсів (ресурси бібліотеки, створювані або використовувані педагогічними працівниками освітні ресурси, електронні засоби комунікації учасників освітнього процесу) тощо.

Керівник закладу здійснює *добір педагогічних кадрів*. Педагогічну діяльність в закладі здійснюють працівники, які є особами з високими моральними якостями, які мають відповідну педагогічну освіту та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, належний рівень професійної підготовки, вільно володіють державною мовою, забезпечують результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я яких дозволяє виконувати професійні обов'язки в закладі системи загальної середньої освіти. Перевага при доборі кадрів надається педагогічним працівникам, які відповідають вищезазначеним показникам та мають дефектологічну освіту, досвід роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, володіють українською жестовою мовою.

З працівниками, які працюють на педагогічних посадах в закладі та не мають дефектологічної освіти, не володіють жестовою мовою, проводиться систематична роз'яснювальна робота керівництвом закладу щодо оволодіння українською жестовою мовою як однією з необхідних умов педагогічної діяльності в освітньому закладі, де навчаються діти з порушеннями слуху, здійснюються заходи із заохочення таких працівників щодо отримання дефектологічної освіти.

Вимоги до *матеріально-технічної бази* закладу визначаються відповідними будівельними і санітарно-гігієнічними нормами і правилами, а також типовими переліками обов'язкового навчального та іншого обладнання (в тому числі корекційного), навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, художньої та іншої літератури.

Керівник закладу здійснює аналіз стану матеріально-технічного забезпечення та ініціювання перед засновником закладу питань щодо розвитку матеріально-технічної бази. Заклад може використовувати також

інші джерела фінансування для забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу.

Іншими джерелами фінансування закладу можуть бути:

- доходи від надання платних освітніх та інших послуг відповідно до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України, та закону України «Про повну загальну середню освіту»;
- благодійна допомога відповідно до законодавства України про благодійну діяльність та благодійні організації;
- гранти вітчизняних і міжнародних організацій;
- плата за науково-дослідні роботи (послуги) та інші роботи, виконані на замовлення підприємств, установ, організацій, інших юридичних та фізичних осіб;
- доходи від реалізації продукції навчальних майстерень, господарства, від надання в оренду приміщень, споруд, обладнання;
- інші джерела фінансування, не заборонені законодавством України.

Інформаційні ресурси, які використовуються в освітній діяльності закладу, в тому числі для самостійної роботи учнів:

- ресурси шкільної бібліотеки;
- створювані або використовувані педагогічними працівниками освітні ресурси;
- електронні засоби комунікації учасників освітнього процесу.

У закладі може бути здійснена у разі потреби організація здобуття освіти за дистанційною формою або за допомогою технологій дистанційного навчання відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти.

З метою забезпечення в закладі єдиних підходів до створення електронного освітнього середовища педагогічна рада може схвалювати використання конкретних інформаційно-телекомунікаційних систем (електронних освітніх платформ), сервісів, інструментів, за допомогою яких організовується освітній процес під час дистанційного навчання. Заклад може використовувати державну інформаційно-телекомунікаційну систему (електронну освітню платформу), технічні можливості якої забезпечують дистанційне навчання.

Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних та корекційно-розвиткових занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації в синхронному або асинхронному

режимі за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Інтернет.

Для забезпечення дистанційного навчання та самостійної роботи учнів в закладі створюються, накопичуються та зберігаються електронні освітні ресурси з навчальних предметів (інтегрованих курсів), забезпечується доступ до них учасникам освітнього процесу. Педагогічними працівниками можуть створюватися власні електронні освітні ресурси або використовуватися інші електронні освітні ресурси, що підлягають перевірці самим закладом (щодо відповідності державним стандартам освіти, типовим освітнім і освітнім програмам закладу, навчальним програмам, мові освіти, іншим вимогам законодавства у сфері освіти).

Дистанційне навчання учнів може передбачати залучення допоміжних технологій дистанційного навчання (озвучування даних з екрану, голосове введення тексту, субтитри, голосовий блокнот, переклад на жестову мову тощо) з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

7. Інформаційна система для ефективного управління закладом

Інформаційна система для ефективного управління закладом сприяє обґрунтованому прийняттю рішень та оптимізує управлінські процеси.

Інформаційна система закладу включає:

- створення баз даних про учнів та/або працівників закладу;
- використання системи електронного документообігу в закладі;
- використання електронних ресурсів для комунікації членів педагогічного колективу;
- використання освітньої платформи для управління дистанційним навчанням, методичною та організаційною роботою тощо.

Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в закладі проводиться у двох напрямках:

- впровадження інформаційних технологій в управлінську діяльність освітнього закладу;
- комп'ютеризація освітнього процесу;
- впровадження електронної освітньої системи (е-щоденників, е-журналів, е-документообігу, LMS).

Перший із зазначених напрямів полягає у створенні оптимальних умов роботи учасників освітнього процесу, застосування ними програмного забезпечення, що допомагає систематизувати роботу суб'єктів управління

закладом на усіх рівнях.

Другий напрям - це впровадження у освітній процес електронних засобів навчання, розробка і застосування електронного супроводу занять, самостійної і виховної роботи та тестових програмних засобів.

Інновації в управлінні закладом на базі інформаційних технологій є ключовим механізмом, який дозволить створити переваги в конкурентному середовищі. В цьому напрямку основними заходами в розвитку інформатизації є створення її належної та ефективної інфраструктури, впровадження уніфікованих засобів доступу до корпоративних даних, поліпшення керування всіх комплексів інформаційних ресурсів, а також забезпечення відповідності інфраструктури стратегічним цілям закладу.

Інформаційна система управління забезпечує ряд основних функцій роботи з документами в електронному вигляді. До основних функцій відносять реєстрацію документів, розробку та збереження документів в електронному вигляді, направлення документів на розгляд та виконання, контроль проходження та виконання документів, пошук документів по різним параметрам, введення, підтримку та зберігання будь-яких типів документів, захист від несанкціонованого доступу та управління прав доступу до документів.

8. Створення в закладі інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування

У закладі отримують початкову та базову загальну середню освіту діти з порушеннями слуху, діти зі складними порушеннями розвитку. Відповідно до статуту спеціальна школа може мати у своєму складі спеціальні класи для дітей з іншими порушеннями розвитку.

На виконання чинного законодавства особам з особливими освітніми потребами освіта у закладі надається нарівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб.

Універсальний дизайн закладу створюється на таких принципах:

1. Рівність і доступність використання.

Надання однакових засобів для всіх користувачів: для уникнення відособлення окремих груп населення.

2. Гнучкість використання.

Дизайн повинен забезпечити наявність широкого переліку індивідуальних

налаштувань і можливостей з урахуванням потреб користувачів.

3. Просте та зручне використання.

Дизайн повинен забезпечувати простоту та інтуїтивність використання незалежно від досвіду, освіти, мовного рівня та віку користувача.

4. Сприйняття інформації з урахуванням різних сенсорних можливостей користувачів.

Дизайн повинен сприяти ефективному донесенню всієї необхідної інформації до користувача незалежно від зовнішніх умов або можливостей сприйняття користувача.

5. Припустимість помилок.

Дизайн повинен звести до мінімуму можливість виникнення ризиків і шкідливих наслідків випадкових або ненавмисних дій користувачів.

6. Низький рівень фізичних зусиль.

Дизайн розраховано на затрату незначних фізичних ресурсів користувачів, на мінімальний рівень стомлюваності.

7. Наявність необхідного розміру і простору.

Наявність необхідного розміру і простору при підході, під'їзді та різноманітних діях, незважаючи на фізичні параметри, стан і ступінь мобільності користувача.

З урахуванням характеру порушень розвитку дитини аналізуються та розробляються адаптації та модифікації для облаштування середовища, застосування належних навчальних матеріалів, обладнання, урахування сенсорних та інших потреб дитини.

Процедури, що забезпечують інклюзивне освітнє середовище в закладі:

- розроблення індивідуальних програм розвитку, індивідуальних навчальних планів для учнів з особливими освітніми потребами відповідно до рекомендацій інклюзивно-ресурсних центрів;

- використання наявного реабілітаційного обладнання відповідно до рекомендацій спеціалістів інклюзивно-ресурсних центрів, вказаних в індивідуальній програмі розвитку дитини;

- налагодження роботи команди психолого-педагогічного супроводу;

- моніторинг потреб учасників освітнього процесу для адаптації освітнього середовища тощо.

З урахуванням рекомендацій спеціалістів інклюзивно-ресурсних центрів, вказаних в індивідуальній програмі розвитку дитини, та рекомендацій шкільного психолого-педагогічного консилиуму для учня зі складними порушеннями у розвитку може розроблятися *індивідуальний*

навчальний план та визначатися індивідуальна освітня траєкторія з обґрунтуванням причин та особливостей засвоєння навчальної програми або окремих освітніх компонентів.

Розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами допомагає педагогічному колективу пристосувати середовище до потреб дитини. У програмі визначаються додаткові реабілітаційні послуги, реабілітаційне обладнання та форми підтримки дитини у процесі навчання.

У разі необхідності створюється команда психолого-педагогічного супроводу, члени якої здійснюють планування освітньої діяльності та реабілітації, спостереження за динамікою розвитку учня, вносять корективи до індивідуального плану.

Для надання індивідуальної психолого-педагогічної допомоги, визначення оптимальних умов, форм і методів навчання з урахуванням освітніх потреб, проведення моніторингу динаміки розвитку учня у закладі функціонує психолого-педагогічний консилиум.

Відповідно до п. 31 Положення про спеціальну школу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221, індивідуальний навчальний план затверджується педагогічною радою на підставі письмової заяви одного з батьків або інших представників дитини.

Якщо в класі навчаються діти з особливими потребами однієї нозології, зі схожими порушеннями у розвитку, для кожного окремо розробляється тільки та частина індивідуальної програми розвитку, яка стосується їхніх відмінностей, а навчальна програма може бути спільною.

Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма розробляється відповідно до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Порядку організації інклюзивного навчання, чинних методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки та інших нормативно-правових документів.

Основними завданнями моніторингу інклюзивного навчання є:

- відстеження здобуття дітьми з особливими освітніми потребами освіти відповідного рівня у середовищі здорових однолітків (або у середовищі дітей з іншою нозологією \ менш вираженими порушеннями у розвитку) відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти;
- контроль забезпечення різнобічного розвитку дітей, реалізація їх здібностей;
- створення корекційно-розвиткового середовища для задоволення освітніх потреб учнів з особливими освітніми потребами;

- створення позитивного мікроклімату у закладі для класів з інклюзивним навчанням, формування активного міжособистісного спілкування дітей з особливими освітніми потребами з іншими учнями, дітей з різними порушеннями у розвитку;

- забезпечення диференційованого психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами;

- надання консультативної допомоги сім'ям, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, залучення батьків до розроблення індивідуальних планів та програм навчання.

Створення в закладі інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування забезпечує реалізацію прав усіх учнів на освіту, їхню мотивацію до навчання, фізичну, психологічну та соціальну безпеку, комфортні умови праці та навчання.

9. Моніторинг якості освіти

Внутрішній моніторинг якості освіти проводиться закладом (іншими суб'єктами освітньої діяльності).

Завдання моніторингу:

- здійснення систематичного контролю за освітнім процесом у школі;
- створення власної системи неперервного і тривалого спостереження, оцінювання стану освітнього процесу;
- аналіз чинників впливу на результативність успішності, підтримка високої мотивації навчання;

- створення оптимальних соціально-психологічних умов для саморозвитку та самореалізації здобувачів освіти і педагогів;

- прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки й тенденцій розвитку освітнього процесу в школі.

Основними формами моніторингу є:

- самооцінювання власної діяльності педагогами, здобувачами освіти, адміністрацією;

- внутрішня оцінка діяльності адміністрацією, керівниками методичних об'єднань (проведення контрольних робіт, участь у предметних олімпіадах, відвідування уроків);

- зовнішнє оцінювання діяльності органами управління освітою, служби якості освіти.

Моніторинг якості освіти здійснюють:

- моніторингова група;

- адміністрація закладу;
- органи управління освітою (різних рівнів), служби якості освіти.

Очікувані результати:

- отримання результатів стану освітнього процесу в закладі освіти;
- покращення функцій управління освітнім процесом, накопичення даних для прийняття управлінських та тактичних рішень.

Підсумки моніторингу:

- підсумки моніторингу узагальнюються у таблицях, схемах, діаграмах, висвітлюються в аналітично-інформаційних матеріалах;
- дані моніторингу можуть використовуватись для обговорення на засіданнях методичних об'єднань, нарадах при директору, педагогічних радах;
- за результатами моніторингу розробляються рекомендації, приймаються управлінські рішення щодо планування та корекції роботи.

Для проведення самооцінювання заклад може застосовувати власний механізм, що враховує особливості діяльності закладу, або механізм оцінювання, що застосовується під час інституційного аудиту.

Відповідно до підходу, що застосовується під час інституційного аудиту, компоненти внутрішньої системи згруповані за чотирма напрямками:

- освітнє середовище;
- система оцінювання здобувачів освіти
- педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти;
- управлінські процеси закладу освіти.

Для оцінювання виконання (вимірювання) чинних вимог, правил слугують:

- критерії (підстави для оцінювання);
- індикатори (показники, що відображають стан об'єктів спостереження, їх якісні або кількісні характеристики);
- методи збору відповідної інформації, яка підлягає аналізу та оцінюванню.

Самооцінювання може здійснюватись відповідно до таких *моделей*:

- щорічне комплексне самооцінювання (за всіма компонентами внутрішньої системи);
- щорічне самооцінювання за певними напрямками освітньої діяльності, а також періодичне комплексне самооцінювання;
- щорічне комплексне самооцінювання за окремими рівнями освіти, на яких заклад провадить освітню діяльність (початкова, базова освіта);
- інша модель, визначена закладом.

Рішення про необхідність проведення самооцінювання за однією з вказаних вище моделей приймає педагогічна рада.

При обранні будь-якої моделі самооцінювання проводиться впродовж навчального року. В закладі визначається відповідальна особа за проведення самооцінювання.

Крім керівництва закладу освіти та/або особи, відповідальної за проведення самооцінювання, до проведення спостереження за станом освітнього середовища можуть залучатися батьки і представники органів самоврядування в закладі освіти.

Інформація, отримана під час самооцінювання, може бути використана в цілях:

- прийняття відповідних управлінських рішень для вдосконалення внутрішньої системи;
- визначення пріоритетних напрямів удосконалення освітніх і управлінських процесів закладу;
- аналізу тенденцій в освітній діяльності закладу і коригування його річного плану роботи та/або стратегії розвитку закладу (у разі потреби);
- аналізу динаміки оцінювання освітньої діяльності закладу педагогічними працівниками, учнями, батьками (шляхом співставлення результатів опитування учасників освітнього процесу впродовж кількох років).

Інформацією, яка підлягає аналізу під час самооцінювання, можуть бути результати внутрішніх моніторингів освітніх і управлінських процесів закладу, а також зовнішніх моніторингів, проведених органами управління у сфері освіти, міжнародними установами, громадськими організаціями тощо.

Внутрішні моніторинги можуть проводитися для відстеження динаміки результатів навчання учнів, якості викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів), відвідування учнями закладу освіти, ефективності управлінських процесів тощо.

Механізм підготовки та проведення моніторингу визначається Порядком проведення моніторингу якості освіти, затвердженим Міністерством освіти і науки.

Для проведення самооцінювання освітньої діяльності використовуються такі *методи збору інформації*:

- опитування (усне, письмове) учасників освітнього процесу (анкетування, індивідуальне інтерв'ю, фокус-групове дослідження);
- спостереження (за освітнім середовищем, проведенням навчальних занять тощо);

- вивчення документації закладу.

Окремі методи збору інформації (опитування, спостереження за проведенням навчальних занять) можуть застосовуватися з використанням цифрових технологій.

Інформація, одержана в ході опитування, спостереження та вивчення документації, узагальнюється та на її основі визначаються тенденції в організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти, досягнення та труднощі у формуванні внутрішньої системи.

З метою об'єктивного самооцінювання узагальнена інформація зіставляється з описом вимог/правил організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти та зовнішньої системи забезпечення якості освіти.

Здійснюючи самооцінювання, заклад бере до уваги орієнтовні *рівні* оцінювання якості освітньої діяльності та ефективності внутрішньої системи, що визначаються під час інституційного аудиту (для кожного напрямку освітньої діяльності закладу освіти): перший (високий), другий (достатній), третій (вимагає покращення), четвертий (низький).

Результати самооцінювання освітніх і управлінських процесів закладу можуть розглядатися на засіданні педагогічної ради, зборах трудового колективу, обговорені з представниками учнів і батьків. До розгляду/обговорення можуть залучатися представник засновника закладу освіти, експерти у сфері загальної середньої освіти та управління тощо.

Результати самооцінювання можуть бути оприлюднені на вебсайті закладу, включені до річного звіту про діяльність закладу освіти для забезпечення прозорості та інформаційної відкритості закладу.

	Орієнтовна рамка оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів
Рівень результатів навчання	Характеристика рівня результатів навчання учня/учениці
Високий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивно-творчому рівні реалізації навчальної діяльності у змінених з певним ускладненням (стосовно типової) навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх та взаємопов'язані з ними об'єкти;</p> <p>характеризує об'єкти, визначає їх спільні й відмінні ознаки, властивості; установлює причино-наслідкові зв'язки між об'єктами; класифікує об'єкти;</p> <p>застосовує й комбінує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей;</p> <p>знаходить за власною ініціативою необхідну додаткову інформацію з доступних джерел, узагальнює її; оцінює достовірність інформації; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему, діаграму)/текстову;</p> <p>прогнозує можливий результат, пропонує/випробовує різні способи виконання завдання; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань, і пропонує відповіді на них; підтримує дискусію щодо способів та результатів виконання завдань; співвідносить результати виконання завдань з припущеннями, робить висновки про досягнення результатів; обґрунтовує способи виконання завдань та їх результати; аналізує й оцінює їх, самостійно визначає раціональний спосіб/способи подолання виявленого утруднення, планує подальші навчальні дії</p>
Достатній	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивному рівні реалізації навчальної діяльності в аналогічних типовим навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх;</p> <p>називає самостійно істотні ознаки об'єктів, визначає спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів; угруповує об'єкти; установлює причино-наслідкові зв'язки між об'єктами;</p>

	<p>застосовує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей;</p> <p>знаходить за власною ініціативою необхідну інформацію; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему)/текстову;</p> <p>пояснює спосіб/способи виконання навчальних дій; дотримується послідовності пояснення; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань; ілюструє розуміння прикладами; контролює дотримання алгоритму дій, перевіряє результати виконання завдань можливими способами, робить висновки про досягнення результатів; визначає утруднення/помилки, знаходить спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами, самостійно виправляє помилки</p>
Середній	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на репродуктивному рівні реалізації навчальної діяльності у типових навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>визначає об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; для досягнення результату потребує уточнень завдання;</p> <p>називає істотні ознаки об'єктів, установлює спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів, угрупує об'єкти відповідно до умови за наданими орієнтирами/уточненнями в процесі діалогу з учителем/однокласниками;</p> <p>відтворює навчальні дії за алгоритмом/схемою, водночас потребує роз'яснень для досягнення результату;</p> <p>знаходить інформацію у запропонованих джерелах; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю)/текстову за зразками/за допомогою вчителя;</p> <p>коментує навчальні дії короткими реченнями з опорою на орієнтири (пам'ятку, зразок тощо); наводить приклади; перевіряє спосіб і результат виконання завдань за зразком, констатує</p>
	<p>правильність/неправильність результату; визначає утруднення/помилки, долає виявлене утруднення/виправляє помилки з допомогою вчителя/однокласників.</p>

Початковий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на рівні копіювання зразків після детального кількаразового їх пояснення учителем за допомогою таких навчальних дій:</p> <ul style="list-style-type: none"> розпізнає і називає об'єкти, про які йдеться в завданнях, за наданими орієнтирами; називає окремі ознаки об'єктів; відтворює окремі операції навчальних дій для досягнення результату, зокрема копіює зразок; знаходить інформацію у запропонованому джерелі за наданим орієнтиром (малюнком, ключовим словом, порядковим номером речення тощо); відтворює частини почутої/побаченої/ прочитаної інформації усно/за допомогою малюнка;
	<p>коментує окремі операції короткими репліками на основі запропонованих запитань; співвідносить результат виконання завдання із зразком; констатує за підказкою правильність/неправильність результату</p>

*критерії оцінювання учнів із порушеннями слуху та критерії оцінювання з окремих навчальних предметів подано у додатках

КРИТЕРІЇ
оцінювання навчальних досягнень учнів
основної школи

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учні розрізняють об'єкти вивчення
	2	Учні відтворюють незначну частину навчального матеріалу, мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учні відтворюють частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконують елементарні завдання
II. Середній	4	Учні з допомогою вчителя відтворюють основний навчальний матеріал, можуть повторити за зразком певну операцію, дію
	5	Учні відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Учні виявляють знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповіді їх правильні, але недостатньо осмислені. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	7	Учні правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основоположні теорії і факти, вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролюють власні навчальні дії
	8	Знання учнів є достатніми. Учні застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролюють власну діяльність. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності
	9	Учні добре володіють вивченим матеріалом, застосовують знання в стандартних ситуаціях, уміють аналізувати й систематизувати інформацію, використовують загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV. Високий	10	Учні мають повні, глибокі знання, здатні використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
	11	Учні мають гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовують їх у різних ситуаціях, уміють знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Учні мають системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

*критерії оцінювання з окремих навчальних предметів подано у додатках

